

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Delegatura w Lublinie
20-012 Lublin, ul. Ochotnicza 10
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
743-77-30, Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia października 2008 r.

RLU – 61 – 36/08/IM

Decyzja RLU Nr 45/08

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tejże ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wskazanych w art. 24 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy, wszczętego z urzędu przeciwko Robertowi Obszańskiemu, zam. w Zamościu, prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” w Zamościu,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę w/w przedsiębiorcy, polegającą na stosowaniu, w obrocie z konsumentami zapisów, zamieszczonych we wzorcach umownych: Umowa o świadczenie usług w Przedszkolu Niepublicznym ”Słoneczko” i Statut Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko” w postaci:

1. „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców Regulaminu Przedszkola”;
2. „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców zasad harmonijnej współpracy z placówką i innymi rodzicami”;
3. „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice zalegają z opłatami za 1 miesiąc za Przedszkole”;
4. „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice nie przestrzegają zasad współpracy”;

stanowiących postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego pod numerami: 774, 726, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdza się zaniechanie jej stosowania, poczynwszy od 31 lipca 2008r.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonał analizy wzorów umów i regulaminów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących placówki typu przedszkolnego. Takim usługodawcą jest Robert Obszański, zam. w Zamościu, prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” w Zamościu. Analiza dokumentów w postaci wzoru Umowy o Świadczenie Usług w Przedszkolu Niepublicznym „Słoneczko” (dalej: Umowa) oraz Statutu Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko” (dalej: Statut) wykazała, że wzorce te zawierają postanowienia, które mogą stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z tym, Postanowieniem Nr 152/08 z dnia 28 kwietnia 2008 r. zostało wszczęte z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko Robertowi Obszańskiemu, zam. ul. [REDAKTOWANE] w Zamościu, prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” w Zamościu (dalej: Przedszkole lub przedsiębiorca), pod zarzutem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisanej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez zamieszczenie, w stosowanych w obrocie z konsumentami, wzorce Umowy i Statutu postanowień, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego przedsiębiorca wyjaśnił, że dobrowolnie dostosował treść Umowy i Statutu do obowiązujących przepisów prawa. Poinformował ponadto, że nie było jego zamiarem zastosowanie w praktyce zakwestionowanych postanowień i nigdy faktycznie nie znalazły zastosowania, a rodzice zostali już poinformowani o dokonanych zmianach w Umowie i Statucie.

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Robert Obszański, zam. w Zamościu, prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” w Zamościu jest wpisany do ewidencji działalności gospodarczej, prowadzonej przez Prezydenta Miasta Zamość pod numerem 10712. Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” jest wpisane do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Prezydenta Miasta Zamość pod numerem 9/2007. Przedsiębiorca prowadzi działalność polegającą m.in. na świadczeniu usług w postaci prowadzenia przedszkola. W związku z tą działalnością stosuje wzorce umowne: Umowę o świadczenie usług

w Przedszkolu Niepublicznym "Słoneczko" i Statut Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko”. W oparciu o te wzorce zawiera umowy cywilnoprawne. Z usług tego przedsiębiorcy korzystają osoby fizyczne-konsumenci, rodzice/opiekunowie dzieci, którzy decydują się na powierzenie Przedszkolu nad nimi opieki, jak również w celu kształcenia i wychowania. Następujące zapisy wzorców Umowy i Statutu, stosowane przez Przedszkole, zostały zakwestionowane przez Prezesa UOKiK:

1. § 7 pkt 2a Umowy – „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców Regulaminu Przedszkola”;
2. § 7pkt 2c Umowy – „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców zasad harmonijnej współpracy z placówką i innymi rodzicami”
3. § 22 pkt 1a Statutu Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko” – „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice zalegają z opłatami za 1 miesiąc za Przedszkole”;
4. § 22 pkt 1e Statutu Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko” – „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice nie przestrzegają zasad współpracy”;

Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 62/05 zapis: „Studium ma prawo odstąpić od umowy bez możliwości zwrotu opłat określonych w pkt 1 ze strony Słuchacza z powodu (...) naruszenia dóbr Studium i warunków współżycia społecznego oraz zasad obowiązujących w placówkach oświatowych” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 3 lipca 2006r. pod nr 774.

Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 zapis: „Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 29 maja 2006r. pod nr 726.

Bezpośrednio po wszczęciu postępowania administracyjnego Przedszkole poinformowało rodziców pismem z dnia 14.05.2008r., wywieszonym na tablicy ogłoszeń, o dostosowaniu Umowy i Statutu do obowiązujących przepisów prawa oraz zaproponowało zawarcie umowy z wykorzystaniem nowego formularza, z dołączonym Statutem w nowym brzmieniu. Z wyjaśnień Przedszkola wynika, że rodzice byli o tej zmianie powiadomieni przez pracowników i dyrektora. Zawiadomienie rodziców o dokonanych zmianach zostało przez Przedszkole udokumentowane, poprzez przedstawienie listy osób, które potwierdziły podpisem zapoznanie się ze zmianami.

Do pisma z dnia 14.05.2008r., skierowanego do Prezesa UOKiK, Przedszkole załączyło Umowę i Statut w nowym brzmieniu. W przepisie § 7 Umowy, regulującym kwestie jej rozwiązania, został dodany ustęp 3 o treści: „Rozwiązanie umowy w przypadkach określonych w ust. 2 lit a) i c) może

nastąpić, gdy pomimo pisemnego wezwania Usługobiorcy do zaniechania działań/usunięcia uchybień mogących stanowić podstawę rozwiązania umowy z winy Usługobiorcy, Usługobiorca nie zaprzestanie tych działań lub nie usunie uchybień w terminie wskazanym w wezwaniu. ...”. Z kolei w Statucie Przedszkola przepisy § 22 pkt 1a oraz pkt 1e zostały uzupełnione przez umieszczenie klauzuli zobowiązującej Przedszkole do ponownego wzywania Usługobiorcy do wniesienia opłaty lub do zaniechania działań niezgodnych z zasadami współpracy z Przedszkolem. Do dnia 4.07.2008r. została zmieniona większość (ok. 70%) umów, a Przedszkole zadeklarowało zmianę reszty do końca tego miesiąca.

Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Wszczynając wobec przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, organ antymonopolowy postawił mu zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 1 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W niniejszej sprawie postawione Przedszkole zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki:

1. naruszać zbiorowy interes konsumentów,
2. być działaniem bezprawnym,

Pierwsza przesłanka jest spełniona, gdy dane działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, gdyż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy nieograniczonej z góry liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować, jest to zjawisko o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu administracyjnym. Działania Przedszkola skierowane są do nieokreślonej z góry liczby osób (rodziców, opiekunów) poprzez skierowanie do nich oferty usługowej opieki, wychowania i kształcenia dzieci w wieku przedszkolnym. W tym celu przedsiębiorca posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem Umowy i Statutu, które wiążą strony - przedsiębiorcę i konsumenta, określając wzajemne prawa i obowiązki stron. Z oferty mogły skorzystać wszystkie osoby zainteresowane ofertą Przedszkola. W związku z tym krąg osób, które mogły zostać dotknięte stosowaną praktyką jest formalnie nieograniczony, niemożliwy z góry do określenia, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów. Należy zatem uznać, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów. Spełniona została zatem pierwsza przesłanka warunkująca ocenę tej sprawy pod kątem art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Drugą przesłanką jest bezprawność, tradycyjnie ujmowana jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są normy prawa powszechnie obowiązującego oraz nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje). O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego- uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica Prima nr 365759. Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie.

Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego oraz
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377).

Zakwestionowanym działaniem przedsiębiorcy w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie jest: posługiwanie się w stosunku do konsumentów – rodziców lub opiekunów, zapisami tożsamymi pod względem treści z zapisami uznanymi już przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone klauzule umowne i wpisanymi do Rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Z treści art. 479⁴² k.p.c. wynika, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowienia wzorca uznanego za niedozwolony i zakazuje jego stosowania. Z brzmienia art. 479⁴³ k.p.c. wynika również, że prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania, uznanego za niedozwolone, postanowienia wzorca umowy do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Stanowisko Prezesa Urzędu zawarte w niniejszej decyzji zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25.03.2004 r. – sygn. akt XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że bezprawnym działaniem jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przed SOKiK na podstawie art. 479³⁶⁻⁴⁵ k.p.c.

Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK na podstawie którego dokonany został wpis postanowienia do rejestru, o którym mowa w art.

479⁴⁵ k.p.c. została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie o sygn. akt III SZP 3/06. W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich. Jeśli więc w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej, jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że analogiczna treść zapisu stosowana przez przedsiębiorców innych aniżeli ten, który stosował zapis już zakazany, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Nie jest przy tym konieczne by treść badanego postanowienia wzorca umowy była literalnie identyczna jak treść postanowienia wpisanego do rejestru. Wystarczy by kwestionowane i porównywane postanowienie mieściło się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, by mogło korzystać rozszerzonej prawomocności wyroku, klauzulę za abuzywną uznającego.

Zatem, dla stwierdzenia stosowania praktyki polegającej na bezprawnym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone, konieczne jest wykazanie, że stosowane przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego są tożsame (mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru) z treścią wpisanego do rejestru postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony na mocy stosownego orzeczenia SOKiK.

Zakwestionowane przez organ antymonopolowy zapisy, zawarte były we wzorcach umownych, stosowanych przez Przedszkole w obrocie z konsumentami, tj. Umowie o świadczenie usług w Przedszkolu Niepublicznym "Słoneczko" i Statucie Niepublicznego Przedszkola „Słoneczko”.

Prezes UOKiK oceniał zapis § 7 pkt 2a Umowy o treści: „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców Regulaminu Przedszkola”. Natomiast Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 62/05 zapis: „Studium ma prawo odstąpić od umowy bez możliwości zwrotu opłat określonych w pkt 1 ze strony Słuchacza z powodu (...) naruszenia dóbr Studium i warunków współżycia społecznego oraz zasad obowiązujących w placówkach oświatowych” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 3 lipca 2006r. pod nr 774. Przedszkole zamieściło w Umowie przedmiotowy zapis, który umożliwia jej rozwiązanie w trybie natychmiastowym, z powodu naruszenia Regulaminu Przedszkola. Zakwestionowane postanowienie nie przewiduje przy tym wyznaczenia przez Przedszkole dodatkowego terminu celem usunięcia uchybień przez konsumenta – rodzica, czy też opiekuna. Zarówno w przypadku klauzuli wpisanej do Rejestru, jak i w przypadku zapisu wzorca umownego, stosowanego przez Przedszkole, postanowienia w/w wywołują identyczne, tożsame dla konsumenta skutki, w postaci rozwiązania umowy, bez możliwości sanacji swoich ewentualnych uchybień przez konsumenta. Ta sama argumentacja odnosi się do ocenianych przez Prezesa UOKiK zapisów: § 7pkt 2c Umowy – „Przedszkole może przed terminem rozwiązać umowę w przypadku: naruszenia przez Rodziców zasad harmonijnej współpracy z placówką i innymi rodzicami”

oraz § 22 pkt 1e Statutu – „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice nie przestrzegają zasad współpracy”.

Prezes UOKiK ocenił zapis § 22 pkt 1a Statutu – „Dziecko może być skreślone z listy dzieci przyjętych do Przedszkola w przypadku gdy: rodzice zalegają z opłatami za 1 miesiąc za Przedszkole”. Natomiast wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 zapis: „Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 29 maja 2006r. pod nr 726. Wskazany zapis Statutu, jakkolwiek nie identyczny z treścią w/w klauzuli, to jednak wywiera taki sam skutek dla konsumenta, przyznając Przedszkolu prawo do rozwiązania umowy bez wezwania dłużnika do spełnienia ciążącego na nim obowiązku. Przepis art. 491 k.c. umożliwia wyznaczenie dodatkowego terminu do spełnienia świadczenia i chociaż posiada charakter dyspozytywny, to powszechność jego stosowania w obrocie stanowi jeden z dobrych obyczajów, zwłaszcza w stosunkach z konsumentami.

Wobec powyższego należy uznać, że spełnione zostały przesłanki warunkujące uznanie działań Przedszkola za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawne działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego. Wobec przedstawionych przez Przedszkole dokumentów, w postaci potwierdzenia zapoznania się rodziców – opiekunów ze zmianami w Umowie i Statucie oraz w sytuacji dokonania wymiany większości Umów, Prezes UOKiK stwierdził, na podstawie art. 27 ust. 2 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zaniechanie, z dniem 31.07.2008r., stosowania przez Przedszkole zakwestionowanych, w/w postanowień Umowy i Statutu.

Od niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia decyzji.

Otrzymuje:

Pan
Robert Obszański
22-400 Zamość

